УДК 159.944.4:364.4-051

https://doi.org/10.68134/ah.2026-11-20.065

Шевченко Олександр Анатолійович
студент, Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: 0009-0001-0177-2796

Науковий керівник: Чолій С. М., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, Львівський національний університет імені Івана Франка

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ОСОБИСТИМ ФАНДРЕЙЗИНГОМ: ЦІННОСТІ, ВИГОРАННЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ

Анотація. У тезах представлено результати емпіричного дослідження психологічних особливостей осіб, чий дохід повністю або частково формується через особистий фандрейзинг, тобто добровільні внески партнерів на утримання та служіння. Мета роботи полягала в тому, щоб з'ясувати, чим ціннісні орієнтації, вигорання, тривожність, соціальна підтримка та копінг-стратегії фандрейзерів відрізняються від показників осіб з іншими джерелами доходу. Опитано 95 осіб: 42 фандрейзери, переважно працівники християнських місій, і 53 особи з іншими джерелами доходу. Використано методики PVQ-21, BAT-12, GAD-7, MSPSS, Brief COPE і показники релігійності; групи порівнювали за U-критерієм Манна–Вітні, зв'язки оцінювали коефіцієнтом кореляції Спірмена. Фандрейзери відрізнялися вищою значущістю цінностей доброзичливості та самотрансцендентності і нижчою значущістю безпеки. Рівні вигорання, тривожності та сприйнятої соціальної підтримки у групах не відрізнялися. Фандрейзери частіше спиралися на релігію, емоційну та інструментальну підтримку як стратегії подолання стресу. Усередині групи фандрейзерів вищий рівень вигорання був пов'язаний з гіршим покриттям бюджету, меншою кількістю партнерів і сильнішим дискомфортом від прохань про підтримку. Отримані дані можуть стати основою для програм психологічного супроводу місіонерів, волонтерів і працівників неприбуткових організацій.

Ключові слова: особистий фандрейзинг, цінності, професійне вигорання, тривожність, копінг-стратегії, соціальна підтримка, релігійність.

Abstract. The paper presents an empirical study of people whose income comes fully or partly from personal support raising, i.e. voluntary contributions of partners toward their living and ministry. The aim was to find out how the values, burnout, anxiety, social support and coping strategies of fundraisers differ from those of people with other income sources. The sample included 95 respondents: 42 fundraisers, mostly staff of Christian missions, and 53 people with other income sources. PVQ-21, BAT-12, GAD-7, MSPSS, Brief COPE and religiosity measures were used; groups were compared with the Mann–Whitney U test and associations were assessed with Spearman correlations. Fundraisers placed more importance on benevolence and self-transcendence values and less on security. The groups did not differ in burnout, anxiety or perceived social support. Fundraisers relied more on religion, emotional and instrumental support as coping strategies. Within the fundraiser group, higher burnout was associated with lower budget coverage, fewer supporters and greater discomfort when asking for support. The findings may inform programs of psychological support for missionaries, volunteers and nonprofit staff.

Keywords: personal support raising, values, burnout, anxiety, coping strategies, social support, religiosity.

Вступ

В Україні дедалі більше людей працюють у громадському та релігійному секторі, де власне утримання вони забезпечують самостійно, залучаючи кошти від приватних донорів. Таку модель називають особистим фандрейзингом (personal support raising). Вона поширена серед працівників християнських місій, капеланів, волонтерів і частини працівників неприбуткових організацій. Психологічна ситуація такої людини особлива. Межа між особистим і

професійним стирається, а питання «чи вистачить коштів на життя» тісно переплітається з питанням «чи підтримують люди мою справу». Дослідження фандрейзерів здебільшого описують професійних збирачів коштів для організацій [1; 2; 3], тоді як особистий фандрейзинг у вітчизняній психології майже не вивчений.

Мета і завдання

Мета дослідження полягала у визначенні ціннісних орієнтацій, рівня вигорання, тривожності, соціальної підтримки та копінг-стратегій осіб, які займаються особистим фандрейзингом, порівняно з особами, що мають інші джерела доходу.

Методи

Опитування проводилося онлайн у жовтні та листопаді 2026 року. Вибірку склали 95 осіб віком від 18 до 56 років (64 % жінок). До групи фандрейзерів увійшли 42 особи, з них 35 повністю і 7 частково живуть за рахунок особистого фандрейзингу. У середньому вони займаються фандрейзингом 10 років і мають близько 20 постійних партнерів (медіана). Порівняльну групу склали 53 особи, які отримують зарплату, мають власну справу або працюють на фрилансі. Групи не відрізнялися за статтю, але фандрейзери були дещо старшими (34,7 проти 30,7 року). Використано опитувальник цінностей Ш. Шварца PVQ-21 [4], коротку версію опитувальника вигорання BAT-12 [5], шкалу тривожності GAD-7 [6], багатовимірну шкалу сприйнятої соціальної підтримки MSPSS [7], опитувальник копінг-стратегій Brief COPE [8] та показники релігійності. Внутрішня узгодженість шкал була високою (α Кронбаха 0,87–0,90). Групи порівнювали за U-критерієм Манна–Вітні, зв'язки оцінювали коефіцієнтом кореляції Спірмена.

Результати та обговорення

Найпомітніші відмінності стосувалися цінностей. Для фандрейзерів значно важливішою виявилася доброзичливість, тобто турбота про благополуччя близьких людей ($U = 1558$; $p = 0{,}001$; $r = 0{,}34$), а також блок самотрансцендентності загалом ($p = 0{,}012$). Цінність безпеки та блок збереження, навпаки, були для них менш значущими ($p < 0{,}05$). Це добре узгоджується з самою природою особистого фандрейзингу: людина свідомо обирає служіння іншим ціною фінансової нестабільності.

Попри цю нестабільність, середні рівні вигорання (2,32 проти 2,34 бала з 5), тривожності (9,5 проти 8,2 бала з 21) та сприйнятої соціальної підтримки у двох групах статистично не відрізнялися. Зате помітно різнилися способи подолання стресу. Фандрейзери значно частіше зверталися до релігії ($p = 0{,}001$; $r = 0{,}34$), шукали емоційної ($p = 0{,}001$; $r = 0{,}35$) та інструментальної підтримки інших людей ($p = 0{,}014$). Вони також мали вищу самооцінку релігійності (8,9 проти 7,3 бала з 10; $p < 0{,}001$) і частіше молилися.

Найважливіші з практичного погляду результати отримано всередині групи фандрейзерів. Рівень вигорання був тим нижчим, чим краще покритий їхній необхідний бюджет ($\rho = -0{,}48$; $p = 0{,}001$) і чим більше в них постійних партнерів ($\rho = -0{,}33$; $p = 0{,}035$). Дискомфорт від необхідності просити про фінансову підтримку прямо пов'язувався і з вигоранням ($\rho = 0{,}42$; $p = 0{,}005$), і з тривожністю ($\rho = 0{,}46$; $p = 0{,}002$). Ті, кому незручно просити, водночас мали гірше покриття бюджету ($\rho = -0{,}42$; $p = 0{,}005$). Можна припустити, що психологічний бар'єр прохання і фінансова нестабільність підсилюють одне одного.

Висновки

Особи, які займаються особистим фандрейзингом, вирізняються ціннісним профілем з переважанням доброзичливості та самотрансцендентності і меншою орієнтацією на безпеку. Загалом вони не більш вигорілі й тривожні, ніж люди з іншими джерелами доходу, і

спираються на релігійні та соціальні ресурси подолання стресу. Проте всередині групи вигорання і тривожність тісно пов'язані з фінансовою стабільністю та внутрішнім дискомфортом від прохань. Тому психологічний супровід фандрейзерів варто спрямовувати на опрацювання ставлення до прохання про підтримку і на розвиток стійкої мережі партнерів. Обмеженнями дослідження є невеликий обсяг вибірки, кореляційний характер даних і переважання в групі фандрейзерів працівників християнських організацій.

Список використаних джерел

1. Breeze B. The new fundraisers: Who organises generosity in contemporary society?. Policy Press. 2017. P. 256.
2. Sargeant A., Shang J. Fundraising principles and practice. Jossey-Bass. 2010. P. 704. DOI: 10.1002/9781119228974
3. Bekkers R., Wiepking P. A literature review of empirical studies of philanthropy: Eight mechanisms that drive charitable giving. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly. 2011. Vol. 40, No. 5. P. 924–973.
4. Schwartz S. H. An overview of the Schwartz theory of basic values. Online Readings in Psychology and Culture. 2012. Vol. 2, No. 1. DOI: 10.9707/2307-0919.1116.
5. Schaufeli W. B., De Witte H., Desart S. Manual Burnout Assessment Tool (BAT). Version 2.0. KU Leuven. 2020.
6. Spitzer R. L., Kroenke K., Williams J. B. W., Löwe B. A brief measure for assessing generalized anxiety disorder: The GAD-7. Archives of Internal Medicine. 2006. Vol. 166, No. 10. P. 1092–1097.
7. Zimet G. D., Dahlem N. W., Zimet S. G., Farley G. K. The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. Journal of Personality Assessment. 1988. Vol. 52, No. 1. P. 30–41.
8. Carver C. S. You want to measure coping but your protocol's too long: Consider the Brief COPE. International Journal of Behavioral Medicine. 1997. Vol. 4, No. 1. P. 92–100. DOI: 10.1207/s15327558ijbm0401_6